

Konkurs na dofinansowanie międzynarodowych projektów na temat pamięci europejskiej

Ramy czasowe: kwiecień - październik 2010

Termin nadsyłania szkiców projektów: 26.10.2009

Geschichtswerkstatt Europa to program Fundacji „Pamięć, Odpowiedzialność i Przyszłość“ (EVZ), który wspiera międzynarodowe projekty poświęcone europejskim kulturom pamięci. Jego celem jest dialog młodych Europejczyków na temat różnic i podobieństw w narodowej, regionalnej i lokalnej pamięci o doświadczeniach przemocy w XX wieku.

Instytut Historii Stosowanej we współpracy z Uniwersytetem Europejskim Viadrina odpowiada za przyznawanie projektom dotacji. Instytut doradza inicjatorom projektów na każdym etapie – poczynając od szkicu projektu i złożenia wniosku, aż do jego rozliczenia. Wiosną 2010 Instytut zorganizuje we Frankfurcie nad Odrą spotkanie, które ułatwi uczestnikom merytoryczne i metodologiczne przygotowanie projektów oraz nawiązanie ze sobą kontaktów.

Konkurs 2010: Ścieżki pamięci

Europę XX wieku naznaczyły dyktatury, wojny, praca przymusowa i ludobójstwo. Spowodowały one śmierć milionów ludzi a także masową migrację, która zapisała się w kulturach pamięci społeczeństw europejskich jako deportacje, ucieczka, ewakuacja, przesiedlenie, wychodźstwo, repatriacja, wypędzenie itp..

Dla ocalonych i dla młodszego pokolenia wyzwaniem stanowi fakt, że pamięć o doświadczeniach przemocy często przywołuje miejsca bardzo oddalone od miejsc ich obecnego życia. Odległość geograficzną pogłębia oddalenie kulturowe wynikające stąd, że dziś we wspomnianych okolicach na ogół mieszkają inni ludzie, których pamięć też związana jest z odległymi miejscami.

Od kiedy zniknęła żelazna kurtyna do tych miejsc można znowu powracać, odwiedzać je i badać. Związek między teraźniejszością a przeszłością, a także między dalekimi miejscami przejawia się w podróży, opowiadaniach, symbolach i rytuałach. Dzięki oznaczonym w ten sposób *ścieżkom pamięci* szlaki przymusowych migracji stają się bliższe teraźniejszości a odległości maleją.

W 2010 roku Fundacja EVZ będzie wspierać w ramach programu Geschichtswerkstatt Europa międzynarodowe zespoły, które podejmą wspólne badania nad jedną lub kilkoma *ścieżkami pamięci* o szczególnym znaczeniu dla teraźniejszości, tzn. przedstawiają projekty mające rzeczywisty potencjał z punktu widzenia pojednania i zbliżenia między ich społeczeństwami lub wyartykułowania istniejącego konfliktu.

W ramach możliwych projektów mieszczą się zarówno badania terenowe nad trasami i miejscami pamięci, muzeami i zabytkami, jak też szczegółowe analizy i opracowania świadectw ustnych lub pisanych. Oprócz badań empirycznych projekty Geschichtswerkstatt Europa powinny tworzyć środowisko, w którym mógłby się toczyć dialog nad europejskimi kulturami pamięci.

We współpracy z:

Postrzeżenie historii przez rosyjskich Żydów-emigrantów

Wywiady z żydowskimi emigrantami z b. Związku Radzieckiego, żyjącymi obecnie w Niemczech lub Izraelu na temat postrzegania przez nich Shoa i II wojny światowej. Z porównania odpowiedzi wypływają wnioski dotyczące wpływu emigracji i odmiennych kultur pamięci w nowych ojczyznach na ich obraz historii.

Porajmos w kulturze pamięci Romów

Dokumentacja i refleksja nad pracą instytucji, które zajmują się ludobójstwem popełnionym na Romach, wykonana przez zespół polsko-czesko-węgierski. Celem badania muzeów, inicjatyw i festiwali jest poszukiwanie odpowiedzi na pytanie, kto i w jakiej formie podtrzymuje pamięć o Porajmos. Szczególnie znaczący okazuje się fakt oddalenia między miejscami historycznych wydarzeń a miejscami, w których kultywuje się pamięć o ich ofiarach.

Saloniki a pamięć europejska

Badania nad związkiem przymusowej migracji z pamięcią w XX wieku na przykładzie różnych grup ludności w portowym mieście grecko-macedońskim, przeprowadzone przez zespół niemiecko-turecko-węgiersko-izraelski. Zasadniczym pytaniem porównawczego badania jest pytanie o skutki deportacji i mordowania Turków i Żydów dla dzisiejszego miasta, a także o strategię pamięci potomków ofiar i żyjących współcześnie Greków. Odwiedziny w miejscach pamięci, instytucjach i archiwach w Salonikach, Stambule i Izraelu to podążanie tropem narodowych dyskursów pamięci.

Ślady pracy przymusowej w miastach postsowieckich

Niemiecko-kazachsko-rosyjski projekt bada pamięć o pracy przymusowej w reżimie sowieckim w dwóch miastach: Karagandzie i Tajszet, które rozwinęły się z obozów Gułagu. Zajmuje się pytaniem, czy miejscowa historia powstania miast uznaje pracę przymusową i związane z nią przesiedlenia za ich genezę, czy też przyjmuje za początek odbudowę – dzieło następnych pokoleń. Lokalna pamięć analizowana jest na podstawie widocznych przejawów kultury pamięci oraz rozmów ze świadkami historii i młodszymi mieszkańcami obu miast.

Zaplecze 1 + 2 + 3

Film dokumentalny niemiecko-kazachskiego zespołu o przedstawicielach trzech pokoleń Niemców rosyjskich: Niemce deportowanej z nad Wołgi podczas II wojny światowej, żyjącym w Kazachstanie potomku Niemców Nadwożańskich i raperze, który dziś mieszka w Niemczech a śpiewa o Kazachstanie. Projekt ma na celu uchwycenie znaczenia przebytych przez nich dróg za pomocą środków filmowych.

Dofinansowanie

Geschichtswerkstatt Europa wspiera projekty międzynarodowe, których uczestnicy: studenci, absolwenci, młodzi naukowcy, dziennikarze, artyści oraz inne zainteresowane osoby w wieku od 18 do 35 lat podejmą wspólnie badania nad wybraną *ścieżką pamięci* (w okresie od kwietnia do października 2010).

Wnioskodawcy mają zaplanować i zrealizować projekty wspólnie z partnerami z innych krajów Europy Środkowowschodniej lub Izraela. Prezentacje i dyskusje nad projektami powinny wywołać rezonans w opinii publicznej. Oczekiwane rezultaty projektów to: teksty, dokumentacja fotograficzna lub filmowa, tworzące wspólną platformę internetową Geschichtswerkstatt Europa.

Przewiduje się dwie alternatywne formy finansowania. Instytucje mogą otrzymać dotację na projekty powyżej 4 uczestników na pokrycie kosztów podróży, noclegów, komunikacji i wydatków rzeczowych do maksymalnej wysokości 15.000 EUR. W przypadku zespołów 2-4 osobowych przewiduje się stypendia dla uczestników na realizację całego projektu w wysokości 2.500 euro na osobę.

Szkic: Lista pytań dot. projektów

Przed złożeniem wniosku każdy zespół powinien odpowiedzieć w szkicu na następujące pytania:

1. Jaki międzynarodowy zespół będzie realizował projekt?
2. Jak brzmi zasadnicze pytanie – motyw przewodni badań nad *ścieżką pamięci*?
3. Jakie kroki mają prowadzić do odpowiedzi na to pytanie? Jaka metoda będzie zastosowana?
4. Jak będą się komunikować między sobą partnerzy projektu?
5. W jakiej formie wyniki projektu zostaną zaprezentowane opinii publicznej?
6. Jakie będą niezbędne wydatki, aby zrealizować projekt?

Szkic projektu można przysyłać od 1 września – 26 października 2009 na formularzu online Geschichtswerkstatt Europa. W listopadzie 2009 komisja ekspertów podejmie decyzję, które projekty zostaną poproszone o złożenie wniosku.

Kontakt

Institut für angewandte Geschichte e. V.
Geschichtswerkstatt Europa
Große Scharrnstraße 59
15230 Frankfurt nad Odrą
Niemcy

Kontakt: Bernd Vogenbeck
Tel.: +49 (0) 335 5534 5535
Mail: europa@institut.net
Skype: geschichtswerkstatt
Online: www.geschichtswerkstatt-europa.org

Geschichtswerkstatt Europa to program Fundacji „Pamięć, Odpowiedzialność i Przyszłość” poświęcony pamięci europejskiej. Instytut Historii Stosowanej we współpracy z Uniwersytetem Europejskim Viadrina odpowiada za przyznawanie projektom dotacji. Za Forum Międzynarodowe odpowiedzialny jest Global and European Studies Institute przy Uniwersytecie w Lipsku.